

DANSEN AAN ZEE - LAW5.2

2023 (EEN VERHAAL OVER HET TWEEDE DEEL VAN HET NEDERLANDS KUSTPAD)

INHOUD

Even vooraf en disclaimer	3
Zuid-Holland	3
Hoek van Holland – Loosduinen, 21 maart	3
Loosduinen – Den Haag, 27 maart	8
Den Haag – Katwijk, 4 april	14
Katwijk aan Zee – De Zilk, 17 april	19
Noord Holland	24
De Zilk – Haarlem, 18 april	24
Haarlem – Santpoort Noord (Beverwijk), 24 april	26
Beverwijk - Wijk aan Zee - Egmond aan Zee, 9 mei	30
Egmond aan Zee – Groet, 24 mei	37
Rondwandeling Wieringermeer, 26 juni	41
Groet – Anna Pouwlon, 27 juni	45
Anna Pouwlon - Hippolytushoef, 29 juni	50
Hippolytushoef – Den Oever, 26 juli	53

Callantsoog (De Nollen) – Den Helder, 27 juli	54
Variatie op een Rondje den Helder, 28 juli	60
Bijlagen	65
Route en afstanden	65
Links	66

EN DOOR....

Hoewel, door.... Dit verhaal gaat over het tweede deel van het Kustpad. Na in 2022 voortvarend te zijn gestart blijkt het lopen van deel één van het pad weerbarstiger dan gedacht. Vooral het openbaar vervoer en een grote verbouwing van ons huis staan systematisch lopen in het zuidwesten van het land in de weg. Daarom zijn ondertussen het Betuwepad en het Utrechtpad gelopen. Nu wordt deel één onderbroken door dit deel twee. Maar om de verwarring niet groter te maken dan strikt noodzakelijk wordt het verhaal geschreven in volgorde van de officiële etappes van zuidwest naar noordoost.

Nog steeds met muziek in het hoofd, opnieuw weerspiegeld in de titel voor het verhaal nu "[Dansen aan Zee](#)", weer van Bløf (maar met Cristina Branco). Toegegeven, het zal meer sjokken dan dansen worden met mijn Hanwaggels¹.

DISCLAIMER

Hoewel niet te ontkennen valt dat deze wandeling is ontleend aan materiaal van Wandelnet en Nivon is het uiteindelijke verhaal fictie, waarbij iedere relatie tussen werkelijke plaatsen en personen puur toeval is. Alleen het bestaan van de Nederlandse kust kunnen we niet ontkennen.

ZUID-HOLLAND

HOEK VAN HOLLAND – LOOSDUINEN, 21 MAART

De NS brengt me naar Rotterdam Alexander. Vandaar gaat de Metro naar Hoek van Holland – Haven. Vooral het laatste stuk kan je ruim zitten in de metro, ook al rijd je midden in de spits.

Deze verbinding is nieuw voor me. In het verleden hebben we een paar keer de nachtstrandwandeling Hoek van Holland – Scheveningen gelopen, een heerlijke tocht die je met de trein kon bereiken. Die lijn is nu vervangen door een metro die stopt naast de Stenaline terminal een paar honderd meter voor het oude station (waar je wel langs moet als je echt de zee op, of Hoek in, wil).

Maar dan sta je ook onmiddellijk aan de kust.

¹ Voor de ongeoefende looper: mijn schoenen zijn van het merk Hanwag.

Tenslotte is dit de weg van de Rotterdamse haven, Europoort en via de Maasvlakte de Noordzee op.

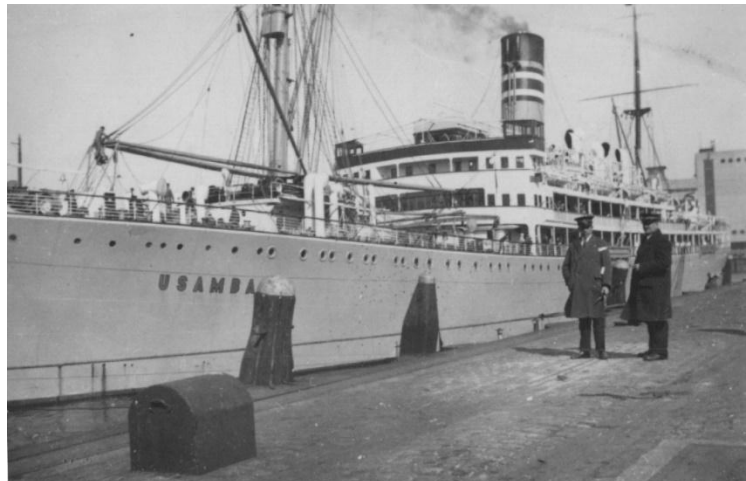
Onmiddellijk sta je oog in oog met vuurtorens, kranen en heel veel schepen.

Die Rotterdamse havens hebben altijd een vreemde aantrekking op me gehad. Tenslotte was opa er voor WOII-douanier, nadat hij was overgeplaatst van de Limburgse botersmokkelaars naar dit gebied.

Niet dat ik het bewust heb

meegemaakt, na het bombardement op Rotterdam werd hij overgeplaatst naar Utrecht.

Maar er is nog een foto waarop hij, met een collega, "het" gezag staat te wezen.

Onmiddellijk na het station is de LAW al goed aangegeven. Moeiteloos loop je langs het water naar de voetganger pier, terwijl je kunt genieten van alle activiteiten in de haven en de schepen op de Nieuwe Waterweg en het Breddiep.

Daarbij valt direct op dat Nederland heel plat is 😊

De Duitsers hebben niet alleen Rotterdam platgegooid, maar ook hun stinkende best gedaan zo veel mogelijk lelijkheid achter te laten. Die zijn we natuurlijk ook al in deel één van dit verhaal tegengekomen, maar hier bij de ingang van de grootste haven van het land zijn ze helemaal losgegaan. Men is er nog in geslaagd één bunker te verbouwen tot een snackbar, maar de grotere zijn wat weerbarstiger. Er is maar een museum van gemaakt: "Atlantic Wall Museum": lelijk, roestig en vooral erg gesloten aan het begin van de ochtend (en tot april, museumjaarkaart niet geldig 😞).

Even verderop bereik je de zee en kan de tocht naar het noorden worden gestart. Eerst vooral langs vakantiehuisjes aan het strand die, zo te horen, vooral worden bewoond door de nazaten van de bouwers van “Der Wall”.

Zodra we onder de rook van Hoek uit zijn wordt het stiller op het strand, en staan er vooral verlaten strandtenten en feloranje containers van de KNBRD.

Posters roepen op tot strandjutten, wat natuurlijk veel spannender klinkt dan “*ruim je rotzooi op*”. Er zijn veel kraaien, meeuwen en scholeksters langs het water. Op het strand zijn vooral wandelaars, al dan niet met hond.

Bij het Vinetaduin en de Van Dixhoorndriehoek wordt het strand verlaten en gaat de tocht de duinen in. Er staat een reeks ANWB-paddenstoelen. In plaats van richting aangeven vertellen ze een zeehelden verhaal. Lollig, maar ook niet meer dan dat.

Bij de strandovergang zijn twee routestickers geplakt. Het grote Rivierenpad gaat oostelijk richting Duitsland, wij ook, maar via een noordelijke bocht.

Het eerste stuk is best aardig, maar daarna word je via een enorme parkeerplaats (maar met haring “snackbar”) langs de zeetoren gestuurd. De laatste is in WOII neergezet als onderdeel van de Atlantic Wall, maar omdat het vooral een uitkijktoren was is hij veel minder lelijk dan de bunkers.

Aan het eind van de parkeerplaats kom je uit bij een pad langs natuurgebied de Banken. Er zijn leuke duinmeren met brand-, grauwe- en nijlganzen. Daarnaast vliegen de eerste kievieten op. Toch word je er niet spontaan vrolijk van, want aan de andere kant van de weg zijn de vakantiehuisjes dicht gezaaid.

Mijn vermoeden is dat deze bocht vooral is ingegeven om het naaktstrand te vermijden. Op een dag als vandaag is dat duidelijk verspilde moeite.

In 's Gravenzande keert de tocht bij Slag Beukel terug naar het water voor een lang stuk langs het rustige strand waar van alles te zien is.

Bij Monster is de fun voorbij voor vandaag, we verlaten de kustlijn en gaan achter de duinen verder. Bij de duinovergang heeft men een leuk, maar weinig realistisch beeld van het leven in zee.

Informatieborden leggen uit hoe de zandmotor van Monster werkt. Eigenlijk een simpel verhaal: er is voor de kust een stevige zandbank aangelegd die de het zand uit de waterstroom filtert en zo bijdraagt aan kust en duinvorming. Het project dat in 2011 is gestart is misschien wel het meest succesvolle kustbeschermingsproject tot nu toe

en relatief heel goedkoop.

Verder moet ik hier even sterk aan thuis denken. Daar zijn we grootschalig aan het verbouwen en ook hier gaan werklieden stevig te keer. Een korte blik op de kaart leert dat omlopen kan, maar wel door een fantasieloze 60'er jaren wijk. Dus test ik de afzetting. De bouwvakkers nemen niet eens de moeite om naar me te kijken, dus dat gaat goed.

De rest van de tocht naar Den Haag gaat via het gebied van de kwekerijen. Eén ding wordt in dit traject helder: het gebied van de bloemenkwekers heeft heel veel glazen kassen. Daaromheen ontspringen de eerste bollen en wordt duidelijk dat het nu inderdaad lente is.

Daar besteden we een aparte pagina aan!

De route door Den Haag is vooral een wandeling door het park Madestein. Het is een grote strook met veel water, en het schijnt 's zomers heel leuk te zijn. Ik kom nu niet verder dan

een dode waterhoen en een stevige auto met "handhaving" er op. Het is de gelegenheid burgerplicht te combineren met bezigheidstherapie voor de gezagsdragers. Ik hou ze aan en vraag of dit geen vogelgriep kan zijn. Terwijl ik vrolijk naar de tram loop wordt er achter mij druk overlegd wat ze hier nu weer mee moeten 😊 Etappe 100 komt hiermee tot een opmerkelijk slot.

In Utrecht vervalt mijn geplande trein, in Den Haag mis ik de tram en zo duurt het een tijd voor de tweede etappe op gang komt. De start in Madestein is snel gevonden, maar voor je het door hebt ben je het park alweer uit en sta je in Landgoed Ockenburg. Dat is zo'n 350 jaar oud, en in het verleden op één dag/jaar na alleen toegankelijk voor de adel. Nu mogen de Hagenezen er dagelijks in. Het is onder beheer van Zuid-Hollands Landschap dat er hard aan werkt om er een gezond bos van te maken.

Ook wordt gewerkt aan de toegankelijk, zo is er een kabouterpad met leuke kabouterplekjes.

Het gebied gaat al snel over in het Puinduin.

Op deze plek heeft de gemeente lang afval gestort, zodat er een wal van vervuilde grond is ontstaan. Die is zorgvuldig afgedekt en zo is er een verhoging in het gebied waarvan je aan weerszijde kan neerkijken op de

omgeving, waaronder de golfbaan. Onderweg is wat (landschaps-)kunst te bewonderen, waaronder een enorme puinbal.

Na nog een kleine slinger door wat duin en een woonwijkje sta je eindelijk aan zee. Maar niet voor lang, al snel gaat de route de duinen weer in, langs sporen van de Atlantische

Wall. Je komt daarbij langs een van de

juttermusea van het land: de *Jutterskeet van Ome Jan*. Deze is dicht en wordt goed bij elkaar gehouden door allerlei touw, netten en spijkers die op het strand gevonden zijn (of die laatste echt uit het zand komen betwijfel ik). Maar het is goed dat er op deze manier aandacht aan de verduurzaming van onze kust wordt besteed.

Ergens ontbreekt een route-teken, maar de GPX toont een pad dwars door de duinen dat weer aansluit op de route. Deze afsteek is een van de mooiste delen van vandaag, dus misschien moet ik vaker verkeerd lopen. Dit deel van de wandeling is het Westduinpark, een beschermd natuurgebied.

De samenvatting van de weersverwachting van vandaag is koud, misère, en hagelbuien. Dat herken ik

voorlopig niet, het is prachtig wandelen zo in de duinen in de zon.

Soms echt tussen zandduinen, op andere momenten langs begroeide heuvels. Maar hoe je het ook bekijkt, het blijft een min of meer aangesloten gebied. Wij mensen hebben een eindeloos vermogen om gebieden onder te verdelen in kleine postzegeltjes met een eigen naam. Dit geldt ook voor de Bosjes van Poot,

vernoemd naar een oud jachtopziener. Dit gebied was vroeger eigendom van de Oranjes, maar is uiteindelijk toch weer in handen van de Hagenezen gekomen.

Aan de grens van het gebied, tegen de grens van Scheveningen, ligt een enorm waterleidingbedrijf.

Als je daarom heen loopt ben je voor vandaag wel klaar met de "echte" natuur.

Bovendien wordt de lucht loodzwaar en begint het te hagelen op het moment dat ik over de kades van het vissersdorp loop.

Nu is dat niet erg omdat er hier verschillende visstalletjes zijn. Ik trek me bescheiden terug achter een portie mosselen en een zoute haring tot de bui over is. Daarna blijkt het de enige bui van de dag, dus het is een topdag!

In de visstal word je gewaarschuwd voor meeuwen die de argeloze viseter aanvallen. Dat heb ik bij het Binnenhof ook al eens meegemaakt, dus ik ben ernstig op mijn hoede. Echt nodig blijkt dat vandaag niet te zijn.

Er scharrelt alleen een strandlopertje rond. En die is te leuk om niet te fotograferen:

Daarna is het even serieus langs zee lopen langs de Scheveningse boulevard. Er staat een vuurtoren en een lelijke naald met bol die markeert waar PWbijnavi als KWI in 1813 aan land kwam.

Langs de boulevard ligt ook het museum "Beelden aan Zee". Vandaag ga ik er niet naar binnen. Maar ook buiten staat er voldoende kunst. Er is een reeks beelden met ronde hoofden die sprookjes uitbeelden, zoals Jonas in de walvis en Hansje Brinkers. De meeste zijn enorm wreed, maar door de gekozen ronde vorm ziet het er allemaal even vriendelijk uit. Op de volgende pagina staat een beperkt overzicht van deze kunst.

Na uitzicht op de pier en de vele strandtenten draait de route bij het Kurhaus de stad in. Aan de zeezijde staat een enorme legogiraffe voor het gebouw reclame te maken voor de Nederlandse variant van Legoland.

Aan de stadskant van het Kurhaus staat een beeld van Wim Kan en Corrie Vonk, het oer Scheveningse cabaret duo.

Verder Den Haag in begint het heel chique, met ambassades en dure gebouwen. De badkerk en het Vredespaleis zijn de meest opvallende voorbeelden. Daarbij gaat de wandeling weer door een tweetal parken: het Westerbroekpark en, na het enorme beeld van Troelstra, de Scheveningse bosjes, een beroemd hondenuitlaatterrein voor Hagenaren en Hagenezen.

Als geboren en getogen Utrechts jochie is het lastig precies aan te geven waar het verschil in zit. Hagenaren spreken hoog-Haags, wat wordt omschreven als ABN met een hete aardappel in je strot. Hagenezen spreken plat Haags. De exponent hiervan is de stripfiguur “Haagse Harry”.

Het stadswapen is gestileerd terug te vinden op putdeksels en prullenbakken. Volgen Hagenaren is het een Oöievaahr. Harry spreekt, als oer Hagenees, van een Kânkâh Règâh.

Kortom wie zich wil verdiepen in dialecten kan helemaal los gaan in de residentie.

Het deel tussen Scheveningen en het centrum ken ik redelijk, al heb ik nog nooit door de Scheveningse bosjes gewandeld.

Het is leuk er nog eens lang te lopen, zeker in deze

zonneshijn, daarbij is het goed om even stil te staan bij het Indonesië monument/

Het laatste stuk loop ik door

de slechte routeaanduiding alsnog verkeerd, in plaats van over het lange Voorhout loop ik langs de hofvijver. Maar ik vind het verder wel mooi. Ik maak nog een extra bochtje over de grote markt om te zwaaien naar Harry en ga dan richting station en naar huis. Na twee etappes is er, naast de eerste lente, ook veel beeldende kunst langsgekomen. Vandaag is de afsluiter dan ook een tweede pagina “kunst onderweg”. Na de volgende etappe sluiten we Den Haag af.

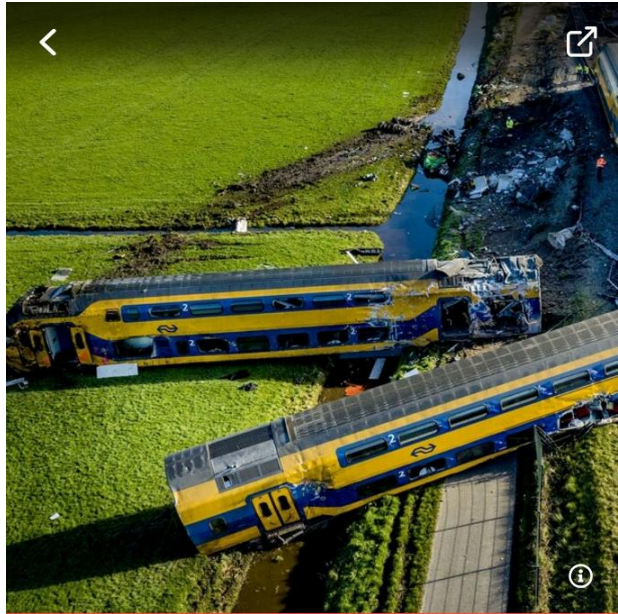

Door de Noordoostelijke windrichting lijkt het een goed plan deze etappe Noord-Zuid te lopen.

Eenmaal onderweg blijkt dat geen goed plan. Bij Voorschoten zijn treinen op elkaar geknald. Eén dode, meerdere gewonden en alles rond Leiden ligt stil. Dus dan maar naar Den Haag en duimen dat er een optie is om uit Katwijk weg te komen.

In den Haag begint de wandeling met een korte strijd langs afzettingsborden om bij de Koekamp te komen. Op die borden staat dat Den Haag hard werkt om het park de Koekamp weer aantrekkelijk te maken. Dat deden ze ook al toen ik er nog werkte dus opschieten doet het niet. In dit park zitten van oudsher een paar Ooievaars, maar mogelijk zijn die nog met winterslaap. Er vliegen alleen wat Rêgâhs langs.

spelende kinderen, al betwijfel ik ten sterkste of de kinderen die het dichtst in de buurt woonden er ooit van hebben genoten.

Hun huis zit achter stevige hekken met camera's en mannen met stevige wapens. Maar het heet Huis ten Bosch dus de illusie van bos is zeker aanwezig. Hun pappa mag het gebouw uit het midden

Verder gaat de wandeling door het Haagse Bos achterlangs de Bezuidenhoudse weg. Jaren heb ik hier de ministeries afgesjouwd en het eerste deel van de wandeling is dan ook een sentimental journey.

Het Haagse Bos is sowieso niet verkeerd, met grote vijvers en brede wandel- en fietspaden. Twee onderdelen verdienen een bijzondere vermelding. De eerste is het huttenbos, met allerlei uitgezaagde dierenfiguren. Een leuk gebied voor

van de 17^e eeuw als huis gebruiken van de Staat der Nederlanden.

Hierna laten we de residentie achter ons met een samenvattende pagina van de 3 etappes die ons hier brachten.

Langs de Amerikaanse ambassade, Duindigt en Landgoed Reigersberg verlaten we de residentie.

Reigersberg moet best fraai geweest zijn, maar de Duitsers vonden de Atlantic Wall relevanter en hebben alles gesloopt. Nu is het publiek toegankelijk en doet men aan herstelwerkzaamheden. Dat we de stad verlaten is ook te merken aan de medemens. Of het nu Hagenaren of Hagenezen zijn, als je ze groet kijken ze je aan of je een pedomaan bent. En dat terwijl ik niet eens een aansteker heb. Buiten de stadsgrens is het weer overal vriendelijk knikken en groeten.

Hierna loop je landgoed Clingendael binnen dat de naam heeft een van de mooiste parken van het land te zijn.

Of dat zo is? Geen idee; voor mijn werk kwam en ging ik er per taxi, nu mis ik een teken (of ik let niet op) en loop een belangrijk deel van het park rond. Ooit hoofdkwartier van Nazi Duitsland, maar nu een instituut voor strategische studies en een plek waar het zeker niet erg is een paar meter extra te maken.

Met veel wandelpaden, mooi aangelegde tuinen en watertjes is het een aangenaam stuk, en naar later blijkt, nog niet eens het mooiste.

Vanaf Clingendael kom je in Meijndel, waar ik de eerste herten op deze route spot. Met Berkheide is dit duingebied onderdeel van Nationaal Park Hollandse Duinen. Het wordt beheerd door waterleidingbedrijf Dunea, dat grote delen van het terrein heeft afgesloten voor waterwinning en natuurbeheer. In dit geval is dat niet zo erg, er blijft genoeg fraais over, naast de herten zie ik nog konijnen en heel veel vogels waaronder een grote bonte specht.

Deel van het terrein is de Waalsdorpervlakte. Tijdens de dodenherdenking op 4 mei staat het hier vol militair vertoon, inclusief toeters en wapens.

Het monument voor de >250 geëxecuteerden en de klok om de herdenking in te luiden maken vooral indruk op me omdat het er nu in alle stilte en verlatenheid staat in het ochtendzonlicht.

Het is vooral opmerkelijk omdat de rest van de dag wel overal wandelaars, hondenuitlaters en fietsers te zien zijn. Bij de Duincampus is het voorlichtingscentrum van waterleidingbedrijf Dunea. Eerlijkheid gebied me te zeggen dat ik besluit het restaurant ernaast te inspecteren.

Daarna volgt een deel van de wandeling dat erg lang is, maar weinig verhalen oplevert. Dat is niet erg, de beelden zijn indrukwekkend en zeker het stuk waar je door het mulle duinzand loopt is zwaar, maar wel dat waar je het voor doet.

Regelmatig word je gewaarschuwd voor grazend vee. Onmiddellijk geef ik toe dat ik voor deze Schotse very-highlander wel een duintje omloop. Zijn iets kleiner zus besluit dat midden op het wandelpad staan een vrij gevoel geeft. Dus ik loop, onvrijwillig, nog een tweede duin rond. Dit alleen maar om er achter te komen dat de

highlander daar via het pad ook naar onderweg is. Nu zijn ze niet agressief, zeker niet als je ze hun gang laat gaan. Dit exemplaar ontdekt een baal hooi die aanmerkelijk interessanter is dan ik, en waarvoor ze graag plaats maakt voor me.

Even daarna gaat het pad verhard verder en laat ik de runderen achter bij een wildrooster.

Vanaf dat moment neemt de Duitse invloed snel toe. Al gauw blijkt de meerderheid van de mensen Duits te spreken en zie ik weer resten van hun verblijf in '40-'45. Het schijnt dat de meeste bunkers onder de duinen zijn verdwenen, maar een grote anti-tankwal heeft het zand nog steeds niet te pakken. Langzaam slijtend, maar nog steeds oerlelijk kijkt het de duinen in.

Nog dichterbij Katwijk begint het huidige, maar meer vredelievende, Duitse bezettingsleger.

De route gaat officieel een stuk langs hun kampementen. Ik besluit dat het eigenlijk zonde is om op een mooie dag als vandaag alleen in de verre verte een klein streepje zee te zien. Daarom neem ik een duinovergang en loop het laatste stukje naar Katwijk aan Zee langs zee.

Achter me is nog de Scheveningse pier te zien.

Om me heen graven Duitse kinderen hun eerste gaten van het seizoen. Na een koffie bij "Zilt" is het tijd voor de bus en trein, om de stremmingen heen, naar huis. Bijna 25 kilometer een prachtwandeling.

Op naar de volgende etappe!

KATWIJK AAN ZEE – DE ZILK, 17 APRIL

Er is vertraging bij de start, de NS is te laat. En als je dan uiteindelijk zit denk je “effe lekker op gang komen”. Dat zit er niet in. Er zijn NS’ers in de eerste klas. Dat hoort niet, maar ze doen het toch, altijd. Zij moeten de afgelopen week en de komende dag bespreken. En omdat ze altijd een stuk uit elkaar zitten gaat ook hard. Altijd.

Tegenwoordig hangt er een overlast nummer in de coupes. Even overweeg ik te appen, maar bedenk dat dit alleen maar meer narigheid oplevert. In plaats daarvan vraag ik maar naar de te verwachte vervolg vertraging: de treinen rond Leiden. Volgens de conducteur, die alles controleert, is die er niet en bovendien, lopen ze de 1^e achterstand in Geldermalsen grotendeel in.

En zo kom ik ongehinderd in Leiden, waar de bus naar Katwijk aan Zee al wacht. Als snel blijkt dat de bus vooral wacht op een chauffeur, die pas na geruime tijd komt opdagen. Door de ramen kan je iets van Leiden zien, waarbij het leuk is langs Naturalis te rijden waar we pas een paar excursies hebben geleid.

In Katwijk stap ik uit op de plek waar de vorige etappe eindigde: bij de vuurtoren langs de duinenrij en de boulevard. Net als Scheveningen heeft Katwijk het verkeersprobleem deels opgelost door een enorme parkeergarage onder de duinen/het strand te bouwen. Tegelijk heeft men er een reeks beelden neer gezet. En dat is best leuk om langs te lopen. Op de volgende pagina staat een (beperkt) overzicht.

Daarbij aangetekend dat de vissersvrouw een WOI monument is en het er dus al even uithoudt.

Aan het eind van de boulevard is een inham naar wat waarschijnlijk de haven van Katwijk is geweest.

Nu heb je er goed zicht op de zee. En dat is aardig, want het Kustpad biedt in het algemeen weinig strand. Bij de haven staat ook het hoofdkantoor van de KNRM. En alsof ze het ruikt belt Kim me op dat moment. Als KNRM brigade-bobo kent ze hier iedere zandkorrel die ze me met veel enthousiasme omschrijft tot ik in Noordwijk ben. Daar bij loop je door het eerste deel van het Hollandse Duin: de Coepelduinen. Mooi gebied, waar de voorjaarsbloeiers hun uiterste best doen.

Het mag duidelijk zijn, Scheveningen heeft *“Beelden aan zee”*, Katwijk de beelden in de duinen en dan kan Noordwijk niet achterblijven. Zij hebben gekozen voor de Max Liebermann route, een impressionist. Schilderijen van deze man zijn met grote zorgvuldigheid op paaltjes geplakt, met toelichting.

Zo weet ik nu dat dit *“man te paard, kijkend naar links”* heet. Zo leer je wat tijdens het lopen.

Beelden staan er ook. Een mooie van een redder en jawel, een van Wilhelmina. Kijk, niemand kan het helpen als hij of zij lelijk is. Maar een beeld van Wilhelmina heb ik eerder gefotografeerd in haar gelijknamige park in Utrecht. Een omstreden beeld omdat ze er als een plompe zoutzak bij staat. En een zoutzak zou niet koninklijk genoeg zijn.

Ook het beeld hier is een zoutzak, dus die discussie over de vraag of het wel kan, kan gesloten worden.

Noordwijk is ook al heel lang de plek waar het Nederlands elftal samenkomt. Dat hotel behoeft enig onderhoud, want er zijn wat letters van de muur gekomen. Nu heet het *“Hol van Oranje”*, wat uiteindelijk ook wel wat humoristisch heeft.

En tot slot is er opleidingscentrum *“de Baak”* waar ik goede herinneringen aan bewaar.

Verder staat er een aardig bankje in een golf vorm. Hetzelfde ontwerp staat in Delfzijl.

Waarschijnlijk hebben ze bedacht dat dit ver genoeg weg is.

Boswachterij Noordwijk is het punt waar de route de plaats verlaat en weer de duinen in gaat. Een paar jonge fietsers maakt zich boos omdat het leger toestemming heeft hier een basis aan te leggen. Hoewel ik het alleen maar eens kan zijn met hun basissentiment, zitten ze er toch decennia naast. Hier in de duinen vind je weer een Atlantic Wall museum in een van de

gedrochten die de Duitsers hebben aangelegd. Het museum dat er in gevestigd is wordt waarschijnlijk door vrijwilligers gerund. Het is dan ook dicht.

Dit stuk duinen wordt beheerd door Staatsbosbeheer. Ze besteden de nodige aandacht aan *“Gezonde duinen zijn in beweging”*. Op het moment dat de route door het mulle zand gaat geloof ik dat absoluut.

Na de boswachterij volgt een stuk over het strand. De zee is kalm. Er liggen heel veel schelpen op het strand, vooral scheermessen.

Bij de strandovergang zit een tentje dat goed is voor koffie en (erg zoute) kibbeling.

Dan volgt er weer een stuk door de boswachterij, allereerst met een kabouteroute.

Ongemerkt gaat het gebied over in het terrein van het Amsterdamse Waterleidingbedrijf. Hier leeft de grootste damhert populatie van Nederland (hoewel de Nederlandse jagersvereniging al jaren staat te trappelen om dat te veranderen). Het is de periode waarin de mannetjes hun gewei verliezen. Er lopen dan ook mensen te zoeken naar afgefallen exemplaren, en niet altijd zonder succes. Het landschap verandert in grasduinen, wat niet altijd even spannend is, maar de herten houden het leuk.

Dan loop het pad dood op het vliegveld van de Kennemer Zweefvliegclub. Met de kaart kom ik er toch omheen en in de plaats waar ik overnacht: De Zilk.

Onmiddellijk wordt duidelijk dat dit het hoogtepunt van het jaar is voor de omgeving. De bollenvelden staan in bloei. Wat ik me nooit had gerealiseerd is wat dat met de lucht doet. Het hangt een deken van zoete geur over het gebied. Als het tenminste niet wordt onderbroken door uitlaatgassen, want de automobilisten (vooral Duitsers en Aziaten) rijden in file stapvoets door het gebied.

Daartussendoor rijden de toeristen op fietsen. Sommige kunnen dat, anderen doen het alleen maar alsof 😞

Tussen de velden vind ik redelijk snel mijn B Tulpenzicht. Vroeger was het een B&B, maar de uitbaatster vindt &B te veel werk. Nu is er een goed ingerichte keuken en een gezamenlijke toilet/douche en woonkamer. Daarnaast is er een infomap, waarvan de eigenaresse, die in eerste instantie alleen telefonisch te pakken te krijgen is, me verzekert dat er een adres van een maaltijdbezorger in staat. Maar als ik dan toch wil doe-het-zelfen is er op 1,5 km een winkel. Ze blijkt er maar een kilometer naast te zitten.

Toch is de extra wandeling van 5 km niet vervelend. Je loopt langs de velden, waarbij de toeristen misschien wel leuker zijn dan de bollen. Vooral het “selfie veld” aangelegd om ze uit de andere velden te houden is lachwekkend.

In het dorp is een bloemenwedstrijd gaande. Bewoners maken strooimozaïeken en 3D modellen. Van de eerste moet “Foe Yong Bye” genoemd worden. Het slaat op het laatste restaurant van het dorp dat is gesloten. Jawel, een Chinees.

Twee papegaaien vormen een 3D tafereel. Je kunt op een knop drukken en dan wordt er “*Papegaaitje leef je nog*” getoeterd. Je hoort het al drie straten van tevoren. Het hele gebeuren is

voldoende voor de fotopagina “Bollen”. ’s Avonds houden de TV en Kim me telefonisch van de straat. Met als mooi gevolg dat er weer veel duikcursus wordt voorbereid.

NOORD HOLLAND

DE ZILK – HAARLEM, 18 APRIL

De ochtend begint met verslapen in Tulpenzicht. Daarna is het tijd voor de 2^e lading broodjes die gisteren bij de dorpswinkel zijn ingeslagen. De B voorziet in een ruime hoeveelheid senseo. En hoewel er veel betere koffie in de wereld is, is het in ieder geval een manier om de dag te starten. Het eerste probleem is “*Hoe verlaat ik de Zilk?*”.

De kaart geeft een mooie weg door de duinen van de B naar de volgende etappe. Dat lijkt mooi, maar de herten hebben die weg ook gevonden en dreigen op de provinciale weg rond te springen. Daarom is er een ferm hek voor ze geplaatst. Helaas werkt dat twee kanten uit, de wandelaar komt er niet meer in.

De kaart toont bij het vliegveld een tweede optie. Dat is een stuk de andere kant uit, maar een mens moet wat.

Ook daar blijkt een nieuw mooi hek om herten en wandelaars te scheiden. Dus uiteindelijk loop ik terug naar de provinciale weg om via de andere kant van de Zilk bij de duinen van het Amsterdamse Waterleidinggebied te komen.

Zeker het eerste stuk lopen er de nodige wandelaars. Het is een open grasduin gebied. Net als gisteren niet overal even spannend, maar na de eerste zwanen, langs het water dat het gebied doorsnijdt, komen al gauw weer groepen herten in beeld.

De beheerder heeft richtingborden neergezet met Amsterdamse humor zoals *"ik zou deze tekst niet lezen"*. Daarom hou ik me verder aan de GPX, je moet 020 kunnen negeren.

Kou en regen maken de wandeling wat lastig, zeker omdat de paraplu is thuisgebleven.

Na verloop van tijd kom ik in "het centrum" van het gebied.

Hier is duidelijk aan kanalen, watertoren en een meer te zien dat het een waterwingebied is.

Een aantal scholen gebruiken het gebied dan ook voor (biologie) excursies. Hoewel ze er niet allemaal even geïnteresseerd uitzien hobbelt iedereen braaf mee en wordt er door een meerderheid zichtbaar gewerkt.

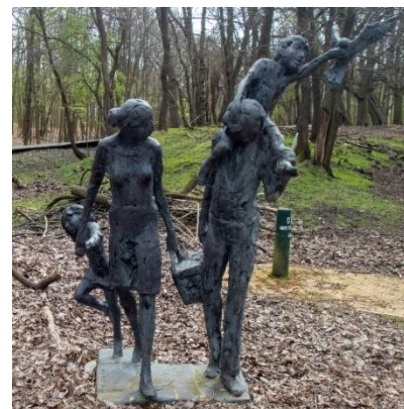

Rond bezoekerscentrum De Oase/De Oranjekom zijn de gezinnen en de wandelaars in de meerderheid. En voor het geval die niet in de buurt zijn is er een beeldengroep neergezet om aan te geven wat de bedoeling is. Ik passeer het geheel en lunch op een bankje "in de natuur" mijn

laatste lading bolletjes. Dat blijkt ook nauwelijks een rustpunt. Van alle richtingen komen de wandelaars groetend langs en een hardloper stop zelfs even voor een babbel, wat een goed excuus lijkt om even niets te doen.

Alles bij elkaar is het een mooie wandeling door een natuurgebied, dat je pas bij Zandvoort verlaat.

Daarna gaat het een paar keer flink mis met de route. Of het nu verdwenen bordjes zijn, of dat ik niet oplet is niet meer te achterhalen, maar in Bentveld gaat het mis.

Daardoor loop ik weer langs de verkeerde kant van een hek. Nu bij de Koningshof van Nationaal Park Zuid Kennemerland en door Aardenhout. Van die plaats kan je zeggen dat, als ze al geen geld hebben, ze in ieder geval in kasten van huizen wonen.

De wandelgids is duidelijk, een tocht als vandaag is niet compleet zonder een bezoek aan het klimduin en Kraantje Lek.

Het thema van vandaag lijkt "hek". Weliswaar vind ik "Kraantje", maar met een dicht hek en veel werklieden.

Ik geef het op en loop via Overveen naar Haarlem, deels weer via de verkeerde route.

In Haarlem stuit ik op de hekken op de grote markt.

Deze staan deels om de kermis en lijken geplaatst om te voorkomen dat Laurens Janszn Koster wordt aangevallen. Voor hen die de geschiedenis niet kennen: het is een beeld van iemand die niet heeft bestaan en dus ook de boekdrukkunst niet heeft uitgevonden.

Hem aanvallen lijkt misschien niet waarschijnlijk, maar op de kermis worden wedstrijden hard krijsen gehouden en er buiten zijn scholieren uit op "knok". Matten is een gewaardeerd tijdverdrijf op Noord-Hollandse kermissen.

Door dit alles noem ik het een dag. In het voorbijgaan worden er nog wat trapgevels gefotografeerd, maar verder is het naar het station en terug naar Tiel!

HAARLEM – SANTPOORT NOORD (BEVERWIJK), 24 APRIL

Het regent pijpenstelen als ik naar het station ga. Even overweeg ik zelfs om te keren. Maar toch maar doorzetten. In Haarlem is het marginaal beter, maar nog steeds nat.

De tocht begint aan de achterkant van het station, waar aan het water en het park goed te zien is dat dit in het verleden vestingwerken waren.

Hoewel er genoeg water van boven komt ben ik vergeten mijn drinken te pakken. Dus het eerste doel is het vinden van een supermarkt. Bij Overveen is een AH open. En dat is maar goed ook, want na een joodse begraafplaats draai je het Nationale Park de Kennemerduinen in.

Bij het bezoekerscentrum zou je nog wat drinken kunnen scoren, maar verder is het vooral heel veel duinen.

Als eerste komt er een enorme haas op me af denderen. Op het laatste moment schijnt hij zich te realiseren dat een poging mij succesvol van de sokken te lopen weinig kans op succes heeft. Hij kies het - en pad.

Een eerste ree laat zich ook niet fotograferen, maar de talrijke wijngaardslakken ontsnappen niet aan het toestel.

Verder is een week verschil enorm. Alle bomen en struiken komen in blad en de voorjaarsflora kent ineens ook veel meer soorten, zoals look zonder look, Robertskruid en zevenster. Onder de bosvogels valt de Vlaamse gaai op.

Tussen de duinen zijn veel meertjes, ook weer met vogels: waterhoentjes, bergeenden, grauwe ganzen, aalscholvers en zwanen. Een paar vogels komen snaterend en schreeuwen langs. Je hoeft geen groot ornitholoog te zijn om te bedenken dat het moord-en-brand ganzen zijn.

Op een enkele druppel na is het lang door de duinen lopen, waarbij in de verte de wolken van Tata Steel te zien zijn.

Uiteindelijk eindig je toch op het strand waar vlokken door de stevige wind in het rond waaien. Er zijn veel solowandelaars, en bijna allemaal duidelijke afstandlopers.

Als de haven van IJmuiden in de verte in zicht kom mag ik de duinen weer over en

het Nationaal Park Zuid Kennemerland in. Hier is duidelijk veel water gevallen. De paden staan vaak onder water, zelfs de steppingstones liggen vaak net onder het oppervlak. Dit zijn de momenten dat je blij bent dat er is geïnvesteerd in goede wandelschoenen.

Kim belt dat ze weer het ziekenhuis indraait, wat mogelijk de cursussen de komende dagen doorkruist. Ik vertel dat ik ook eerst nog thuis moet zien te komen, want er is weer veel routeaanduiding vernield.

Aan de andere kant zie ik twee keer een vos lopen, wat al voldoende reden is om Nelleke te bellen (en te informeren of ze het een beetje houdt in de bouw).

Los van een enkele bunker is hier alleen maar veel mooie natuur. Tegen de tijd dat de grens van het park wordt bereikt zie ik "als afscheid" nog wat groepjes herten.

Dan blijkt dat je een stukkie binnendoor kan via wat parkjes naar Driehuis.

Daarbij passeer je crematorium en begraafplaats Westerveld, waar we pas afscheid genomen hebben van mijn tante Mien. Op 97-jarige leeftijd mocht ze niet klagen, maar toch, ze had me de 100 beloofd.

Er was hier een treinstation, nu staan alleen de bellen en knipperlichten er nog. Die maken vrolijk herrie als de bus vertrekt.

In Driehuis/Velsen zuid slingert de wandeling door die voormalige landgoederen die nu eigendom zijn van Natuurmonumenten. Het eerste is Landgoed Beeckestein uit de 18^e eeuw. Met lange lanen en mooi aangelegde tuinen met wat kunst. En met ruimte voor wilde

planten zoals het kluwenklokje en Robertskruid. Er is zelfs nog een authentieke ijskelder op de grens met de Buitenplaats Hoogergeest. Deze buitenplaats is een eeuw ouder, maar veel minder authentiek. Een van de eigenaren kocht het vooral voor het land, want hij had het aangrenzende landhuis Waterland al. Het huis verkocht hij aan een sloper/opkoper. Wat overbleef werd door de Duitsers met de

grond gelijk gemaakt, waarbij en passant ook alle bomen werden geveld.

Nu is het met de buitenplaats Velserbeek een groot openbaar wandelgebied waar men druk gebruik van maakt.

Er zit een hertenkamp in het gebied. Daar staan een opa, oma en kleinkind. Die laatste is nog te jong om het bord “niet voeren” te lezen. Ze stouwt grote stukken brood in de dieren.

Als ik in de buurt kom vlucht de kudde. “*Se sijn bang fan die fent*” klinkt er in

onvervalst 020. Ik probeer de stemming er nog in te krijgen door te stellen “*ik heb nog geeneens Boe gezegd*”. Maar het helpt niet, een dreigend doodstaren is mijn deel. Ondertussen loeit het kleine lurf dat de kudde terug dient te komen. Ze bereikt het tegendeel.

In feite begin je nu al aan de volgende etappe. Maar die is niet zo lang en begint bij een pont over het Noordzeekanaal. Dat trekt me voor geen meter, dus ik pak alvast een stuk van de etappe richting Wijk aan Zee. Het blijft droog, maar de wind is hard en koud.

Voor je bij de pont ben loop je door het oude dorp Velsen, met wat mooie oude gebouwen en het eerste huis in Noord-Hollands groen.

Het Noordzeekanaal is indrukwekkend met de wind, de golven en de grote schepen.

De grote gratis pont zet je soepel over. De wandeling door Velsen Noord is niet heel indrukwekkend. De route is vrij rustig en op zich is er weinig mis mee, maar na alle fraaie dingen die ik vandaag ben tegengekomen is het niet

iets om je over op te winden.

De grens met Beverwijk valt nauwelijks op. Er is in deze hoek veel nieuwbouw, Op de kaart lijkt het alsof het bereiken van het station lastig is, maar niets is minder waar. Je loopt er zo heen en de trein naar Amsterdam rijdt regelmatig. En zo zit er vandaag toch 1,5 etappe op.

BEVERWIJK - WIJK AAN ZEE - EGMOND AAN ZEE, 9 MEI

De trein brengt je probleemloos van Tiel-Passewaaij naar Beverwijk. Het is mistig, maar de temperatuur is prima. Vandaag weer anderhalve etappe. Eerst in Velsen het pad terugvinden en dan rechtdoor naar Egmond aan Zee.

De tocht naar het pad is goed te overzien, maar door Beverwijk en Velsen gewoon saai, al staat er wat aardige kunst en wat mooie huizen.

Aan de rand van Velsen begint aangelegd bos, waar het wel prima wandelen is. Dit is dan ook de omgeving waar Velsen/Beverwijk de hond uitlaat.

De meeste hondenuitlaters maken niet te veel meters, dus richting Wijk aan Zee loop ik al snel weer alleen.

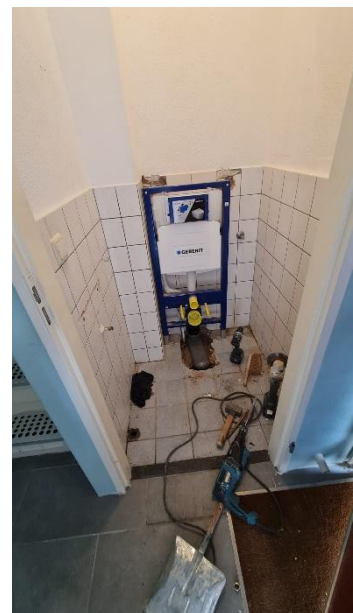
Wijk aan Zee begint met de Zeestraat, iets waar een commissie vast lang over nagedacht heeft.

Uit een ooghoek zie ik een routeteken die langs een klein hekje een duingebied in leidt. En een bord dat dit het terrein van Tata-steel is. Op dat moment belt Kim met de mededeling dat ze weer in het UMC ligt en de vraag of ik de route heb kunnen vinden. Ik hou het gesprek kort, want ja, ik heb de route gevonden, maar ook: ik ben hem kwijt.

Daarna zie ik een onverwacht beeld in de familieapp. Nieuwsgierig bel ik met Nelleke. Ze zou een dag rust hebben, maar de ploeg die bij ons verbouwd heeft de plannen gewijzigd en is een WC komen slopen. En zo zit ze onverwacht in de herrie en de stank. Ik vind het heel sneu, maar moet me er tegelijk bij neerleggen dat door de combinatie van gebeurtenissen ik de weg totaal kwijt ben.

Met wat heen en weer lopen en controles met de GPX kom ik tot de conclusie dat Tata een grote hoeveelheid kleine paadjes heeft laten gemaakt om de protesterende burger het spoor bijster te laten raken. Daarbij helpt het dat de routebordjes ook weg zijn. De paadjes gaan over heuvels, al dan niet met trappen, met als hoogste punt en mooi uitzicht het Paasduin.

Alles bij elkaar loop je hierdoor lang in het gebied, zonder dat je opschiet (aan het eind van de dag heb ik >500 hoogtemeters).

Maar om terug te komen op de protesterende medemens: Tata is de smerigste fabriek van het land, dus je kan er zomaar tegen zijn. Op de vierkante meter is de natuur, zeker met de voorjaarsflora, best mooi, maar de stank van de fabriek is niet te harden.

En als er al minder uitstoot is dan merken mijn luchtwegen dat niet op. Nadat ik bij de Spar statiegeld heb gescoord en nieuwe lunch loop ik Velsen uit en Heemskerk en daarmee het Noord-Hollands duinreservaat in. Bij het begin van het gebied, dat ik niet meer zal verlaten voor Egmond, staat een bord met informatie.

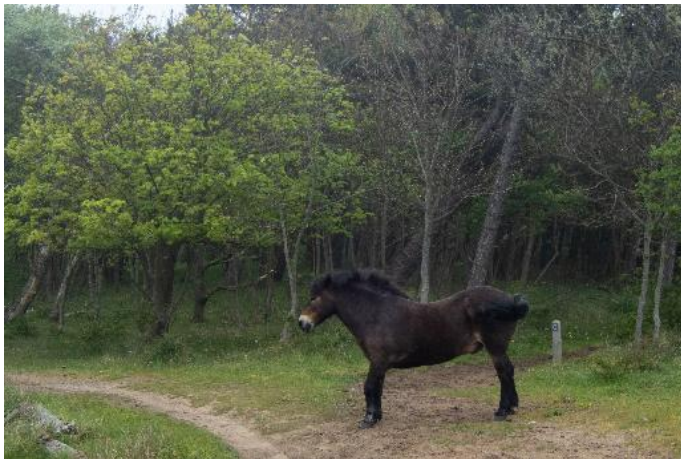
Vroeger hadden ze hier volop konijnen die een overmaat aan natuur tegengingen. Myxomatose heeft de populatie uitgeroeid en dus ziet men om naar “grote grazers” om het werk van de konijnen over te nemen en er zo voor te zorgen dat er een afwisselende vegetatie in het gebied blijft.

Nu zie je dat soort mededelingen vaker, maar lang niet altijd komt er

een grazer van enig formaat in beeld. Nu laat de eerste niet lang op zich wachten. En zo vanaf een heuvel ziet zo’n beest in een plas er best leuk uit.

De rest van de kudde is waarschijnlijk van mening dat mens en dier de weg best kunnen delen. In ieder geval werken ze niet mee aan het voorschrift dat we ten minste 25 meter afstand van elkaar moeten nemen. Aan de andere kant, een kilometer of acht terug naar station Beverwijk is ook zoets, dus ik wurm me er met het nodige respect langs.

Niet veel later mag ik op herhalingsoefening, maar nu omdat er een kudde paarden rondloopt. De meeste staan tussen de bomen in het open duinbos, maar een claimt dezelfde rechten als de highlander.

Ook hier is de 25 m afstand ver te zoeken. Of ik nu te veel naar de dieren kijk, of dat er van alles verknald is aan de bewegwijzering, we komen er niet meer achter. Punt is dat ik weer een paar keer verkeerd loop.

Nu is dat niet heel erg, er lopen wat wegen parallel door het gebied. Ook mijn pad is mooi met veel overenthousiaste zangvogels en de voorjaarsflora die nu op zijn mooist is. Een poging om de route te frustreren wordt wel vast gelegd, en elders is duidelijk dat stickers zijn weggehaald.

Maar uiteindelijk kom ik weer bij de route bij de kruisberg, die weer een fraai uitzicht belooft.

Belooft, want het wordt niet waargemaakt.

Stoere mannen met zware apparatuur en indrukwekkende hekken hebben het geheel

hermetisch afgesloten. Maar ik kan ook met een bochtje om dit duin heen, dus alles lijkt onder controle.

Dat is het moment waarop je op je hoede moet zijn. En jawel, even later biedt de route twee opties: recht door of rechtsaf. De GPX is ook niet heel duidelijk, en dus kies ik voor de richting die wordt aangeduid op de ANWB paddenstoelen als "de Egmondse".

Je komt

dan langs twee graven uit 1910. Het blijkt dat dit gebied toen eigendom was van een grootgrondbezitter die graag dieren afschoot in zijn riante vrije tijd. Om de kans op succes te vergroten werden daarbij ook jachthonden ingezet. Twee ervan zijn hier begraven.

Nu is het een toegankelijk gebied, ten minste als je een kaartje koopt. Daarbij kom je langs een zweefvliegveld. Met een prima balk om het terrein af te sluiten als het vliegtijd is. De kwalificatie wordt uitgedeeld omdat de balk een prima plek is om uit te rusten en te lunchen. Wel valt op dat ik nog niet op de helft ben.

Zo rond de middag ben ik beter gewend, maar ik heb gewoon doorgelopen, dus zal het aan het heuvelachtige terrein en veel los zand liggen.

Uiteraard blijkt richting “de Egmondse” de verkeerde keuze.

Je omzeilt zo de buitenwijken van Castricum en later Bakkum, maar je loopt dan wel heel lang over een verhard wandel en fietspad. En wel van fietsers die in kolonnes rijden en Duits

spreeken, of individuen die heel hard gaan of dat ten minste willen. Iedereen past op, maar op een zandpad in de duinen is het toch rustiger sjoeken.

Maar terug naar de verkeerde keuze. Dit stuk duinen is een waterwingebied. Met heel veel meertjes en “infiltratiegebied”. Daarbij geldt “hou het schoon en bescherm de natuur”. Nu moet er een mooi pad tussen de duinen lopen, maar in het kader van “schoon en behoud” is er een ferm hek gezet waar ze bij de kruisberg nog jaloers op zouden zijn. Een pijl dat je het gebied in moet werkt dan niet.

Nu is het ook niet heel vervelend, want de derde “grote” grazer komt in beeld: de black face schapen die uit Schotland zijn geïmporteerd.

Verder zitten er heel veel watervogels in het gebied. Zo is er een grote aalscholver kolonie en er zijn veel grauwe- en brandganzen. De eersten geloven dat ze zo

groot zijn dat iedereen wel 25 m afstand zal houden. Ze worden teleurgesteld. Als je dichterbij komt gaan ze mopperend een metertje opzij.

De meer open gebieden worden afgewisseld door open bosgebied. Tijdens het wandelen valt me op dat er veel soorten wit bloeien. Na de kleurige bollen krijgen ze een eigen pagina.

Ter hoogte van Castricum kruis je weer een zeeweg. Die moet er dus zijn, maar vandaag krijg ik hem niet in beeld.

Wel nog een groep grote grazers, die, wat ze terkortkomen in vergelijking met de echt grote grazers, goed maken in hun aantal.

Het weer betreft ondertussen. De temperatuur daalt en de mistflarden komen tussen de duinen door.

Vanaf ingang "*Oldenburgweg*" gaat de wandeling weer serieus door het Noordhollands Duinreservaat van het PWN. Hier kom ik ook weer terug op de "officiële" route.

Het aantal wandelaars is nog op een hand te tellen en de omgeving krijgt, met de mistflarden een verlaten uiterlijk.

Maar omdat te zien is dat het eind van de wandeling in zicht komt blijft het leuk. Bovendien kan je nu veel dichters langs het water lopen.

En zo eindigt de tocht uiteindelijk in Egmond aan Zee, nadat de laatste (zand)duinen gepasseerd zijn.

Hoewel we er later nog geweest zijn is Egmond in de eerste plaats een jeugdherinnering uit begin '60'er jaren. Een foto met mijn moeder en zus op een ophaalbruggetje.

Nu kom je vooral uitbreiding en nieuwbouw tegen. Uiteindelijk wijst men me in Hotel de Boei de weg naar een bushalte, waar een bus me naar station Alkmaar brengt. Een broodje Kebab later kan de thuisreis beginnen. Tot besluit een pagina "Egmond aan zee"

EGMOND AAN ZEE – GROET, 24 MEI

Vandaag vertrek ik extra vroeg. Naar Egmond is een langdurige tocht met OV. Achteraf blijkt ik net een NS-stremming te ontlopen, en loopt de reis soepel.

Het pad is snel gevonden en zo loop je snel via dorp en boulevard de duinen in.

Op de boulevard staat een beeld van de eerste winnaar van de marathon van Egmond. Iets om met bewondering naar te kijken. Zo'n groot hoofd en dan winnen, dat moet zwaar zijn.

Verder is dit een van de zeldzame momenten dat je vandaag een blik op de zee kan werpen.

Wel staat er een aardig beeld van een zeehond en een bord dat je 30 meter bij zeehonden vandaan moet blijven. De enige honden die ik vandaag tegenkom zijn honden aan zee.

Direct buiten het dorp staat een bord naar het volgende bunker museum (Jansje Schong)

maar de bunker zelf blijft uit beeld en ik zoek er verder ook niet naar. Verder is de voertaal op de borden primair Duits. Het aantal Feriënhauser is niet te tellen. Dat zou de indruk kunnen wekken dat het hier uitsluitend toeristengebied is. Even buiten de plaats blijkt dat heel anders. Achter de duinen liggen reeksen volkstuintjes. Door wat informatieborden wordt duidelijk dat die er zeker al sinds de 19^e eeuw liggen. Naast groente verbouwen ze ook kippen

en worden de eieren te koop aan geboden (geld in het kistje, doosjes graag retour 😊)

Verder is het weer en de natuur prachtig, maar verder is de tocht niet heel spannend. Of het zou het moment moeten zijn dat een highlander, die net even breder is dan het pad dat tussen twee meertjes doorgaat, op dat pad staat. Gelukkig is-ie aan het kauwen en niet aan het herkauwen, zodat het een kwestie van geduld is voor zij zich van het pad heeft gegeten.

Ook mag ik weer tussen een kudde paarden door.

Verder gaat het eerste deel door grote stukken stuifzand. Zwaar lopen, maar leuk. De route wordt aangegeven door paaltjes met witte koppen, want een zuchtje wind en het pad is verdwenen

Het aardige van de tocht van vandaag is dat het allemaal bekend gebied is, dus de herkenning onderweg is groot, met als hoogtepunt het Zeehuis in Bergen aan Zee, waar ik als kind een aantal jaren met vakantie ben geweest.

Daarbij loop ik in de duinen van Bergen voor het eerst verkeerd. Door de GPX en de wegwijzers te gebruiken maakt dit qua meters niet veel uit en ik heb de gelegenheid naar nog wat paarden te zwaaien die hier groot lopen te grazen.

Daarbij zijn de officiële wegwijzers niet de vertrouwde ANWB paddestoelen, maar, waarschijnlijk veel oudere, stenendriehoeken met (of zonder 😊) opschrift.

Bij het Zeehuis ga ik allereerst in de herkansing voor het bord van het Trekvogelpad. Dat begint hier officieel en vorige keer is de foto mislukt. Dan valt me ook een vlag met “Expositie” op. Dé uitnodiging om maar eens naar binnen te gaan. Er hangt een reeks

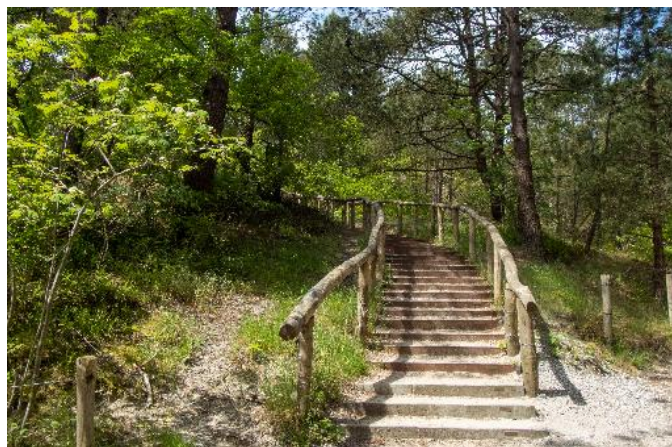

aardige schilderijen met als centraal thema “natuur”. De huiswacht spreekt me aan en het blijkt dat zij ook LAW-ster is. Tijd om verhalen uit ons verleden en over de tochten uit te wisselen. En tochten zijn er genoeg, voor het Zeehuis staat een groot richtingbord dat er meerdere aangeeft. Ze biedt me ook koffie aan, maar het is een behoorlijke tocht, dus ik trek verder de duinen

in.

Dit pad loopt lang parallel aan het “[Groot Frieslandpad \(LAW14\)](#)”, door het waterleidinggebied van PWN. Syl en Kim bellen me onderweg. De eerste over de treinverstoring en de duik van haar zoon, die steeds beter wordt. Kim om even bij te kletsen en over de assertiviteitscursus waar we vanavond voor zijn uitgenodigd.

Rond de Klimweg in Schoorl wordt het drukker (= ik loop niet meer alleen), tijd om ook Nelleke bij te praten over de laatste stand van zaken en het jeugdsentiment te delen. Het zal niemand verbazen dat de klimweg

omhoog gaat en eindigt bij een uitkijkpunt.

Aan de ene kant kan je in de verre verte de zee zien liggen, aan de andere kant kijk je uit over de weilanden en stolpboerderijen van Noord-Holland-Noord, een bijna eindeloos laag gebied, dat alleen duidelijk wordt doorsneden door het Noord-Hollandskanaal.

Hier is de route, ook op de kaart, minder duidelijk. Mijn keuze leidt door beboste duinen en is zonder meer fraai.

Via een bocht kom je toch weer op de kam van de hoogste duinen uit, met regelmatig fraaie uitzichten. Maar de combinatie van los zand en heel veel boomwortels maakt het lopen best zwaar. Dus als ik op enig moment kan kiezen voor afzwaaien naar Groet maak ik die keuze.

Groet is een aardig dorpje met stolpboerderijen, een wit kerkje, een aardige beeldengroep van vrouwen in klederdracht en, jawel, een bushalte. Helaas is de bus net weg en gaat de volgende pas na meer dan een uur en – strong language – die bus rijdt door. Een telefoontje naar de busmaatschappij

Connexion leert dat ik gewoon pech heb, die dingen gebeuren, maar geen nood, klachten worden genoteerd!

Een ijsje en een espresso bij de lokale ijswinkel en een wrap bij de Spar zorgen voor wat brandstof, maar het koelt snel af en de wind trekt aan.

Ik kies daarom voor een buurtbus en een omweg via Bergen-binnen.

Misschien niet veel sneller, maar duidelijk warmer. De rest van de reis loopt verder voorspoedig en ik eindig zelfs bij de avond in Ede, waar ik misschien iets te assertief ben voor de student met zijn proefcursus 😊. En de natuur? Vandaag een pagina gele bloemen!

INTERMEZZO

De NOB kwam op het idee om hun docentendag in Den Helder en Enkhuizen te houden, jawel op één dag. Daarmee kwam het plan er een paar dagen er aan vast te knopen met een aantal noordelijke etappes. De avond voor vertrek ontdekt Nelleke dat er is geboekt voor juli en niet voor juni. In allerijl wordt een B&B geboekt in de stolpboerderij Farmstay aan de Zuiderdijk in Oude Sluis (Anna Pauwlona) van 26 tot 29 juni. Leuk onderkomen, aardige lui.

Bij de vraag hoe je hier met de bus weg komt wordt me verteld dat ze van een bus hebben gehoord, maar nog nooit iemand hier vandaan hebben zien vertrekken. Het heeft een stevige invloed op de planning van de komende dagen, maar het blijkt goed af te lopen.

RONDWANDELING WIERINGERMEER, 26 JUNI

Deel 2 van dit kustpad heeft twee “extra” wandelingen. Over het hele kustpad zijn het er veel meer, en we zullen wel zien wat leuk is, maar deze pakken we mee. Door de laatste moment wijziging kies ik voor de ronde van Wieringenmeer. En daarbij voor de start in Hippolytushoef. Ik kom er voor in de middag aan, na een best wel vermoeiende autorit.

Bij de parkeerplaats staat een voorlichtingsbus van de gemeente Hollands Kroon, waar je terecht kan voor al je vragen over de gemeente. Dat lijkt een buitenkans, want ik wil hier de 29ste weer langs. Het busje blijkt drie voorlichters te hebben. Een vrouw die de tijd naar het einde van de dag lijkt af te tellen en de gebroeders Hork. Hun voornaamste doel lijkt alle mensen van buiten de gemeente afzeiken. Ik vraag naar een bushalte. “*Dan moet je achter je kijken*” is het antwoord Hork I. En jawel als ik me omdraai komt het bushokje breed in beeld. “*Met een beetje mazzel had ik die zelf gezien*”, zeg ik. “*Maar daar rijdt geen bus meer*”, stelt Hork II tevreden vast. “*Maar waarom zou u een bus nemen?*”. Na wat speurwerk kom ik er achter dat in naar Oudesluis moet. De Horken kijken elkaar aan. “*Dat ligt niet in de gemeente*” is hun tevreden conclusie, en dus valt het buiten hun denkraam. “*Maar er is een interliner, die gaat naar Den Helder en Anna Pauwlona*”. “*Waar vind je die?*” is mijn laatste poging. “*Buiten het dorp*”, antwoorden de Horken, zichtbaar tevreden met hun antwoord zonder inhoud.

Het enige wat je dan nog kunt denken is “internet is my friend” en de geldverslindende waardeloze voorlichters van de Hollands Kroon de rug toe keren.

Een meer serieuze blik op Hippolytushoef leert dat het een heel aardig dorp is met mooie oude huizen en soms prachtige boeiboorden. Bij de kerk staat een aardig beeld met ganzen.

De horeca is nog aan het uitslapen, maar de lokale bakker

heeft lekkere broodjes met koffie.

Verder is er een oude begraafplaats met de zelfde lange stenen die je ook in Groningen aan het begin van het Pieterpad ziet.

Als snel zie ik het eerste rood/witte LAW teken en daarmee het begin van de verwarring. De rondwandeling en de etappe naar de afsluitdijk gaan in dezelfde richting, de rondwandeling door Wieringen is belazerd aangegeven. Maar je komt door mooie dorpen als Stroe NH en Oosterland en dat is goed wandelen. In de velden bloeit veel, onder meer korenbloemen. Bij sommige struiken vliegen tientallen vlinders weg.

Dit gebied kende veel overstromingen en later inpoldering. In Stroe staat dan ook een trots monument dat verwijst naar de dijksluiting in 1932. Daarnaast heeft Stroe een museum. Zowel bij het binnenlopen als bij het verlaten van het dorp staan er duidelijke borden. Hoe goed ik ook oplet, ik kan het niet ontdekken. Misschien bij een volgende wandeling?

Buiten Stroe kom je langs de

Waddenzee. Het is vloed en dus is er weinig van het wad te zien, maar er zijn veel wandelaars en vogelaars (met kijkers).

Ik neem op een bankje de tijd om de routes op mijn gemak nog eens te bekijken en trek de conclusie dat, als ik de routewijzers blijf volgen, ik in Den Oever eindig. Daarom loop ik vanaf het bankje richting Oosterland en vanaf daar strak volgens het pad volgens de GPX.

Dat leidt tot het volgende pad:

Vanaf een verhard pad eindigt het in een dijk die is begroeid met hoog gras en distels. Uiteindelijk stuit je na kilometers op schrikdraad met daarachter schaapskuddes.

De dijk heeft aan weerszijde sloten die een fiereljepper uit de hoofdklasse misschien net kan nemen, maar een wandelaar op hanwaggels met een rugzakje kan kiezen: door of terug.

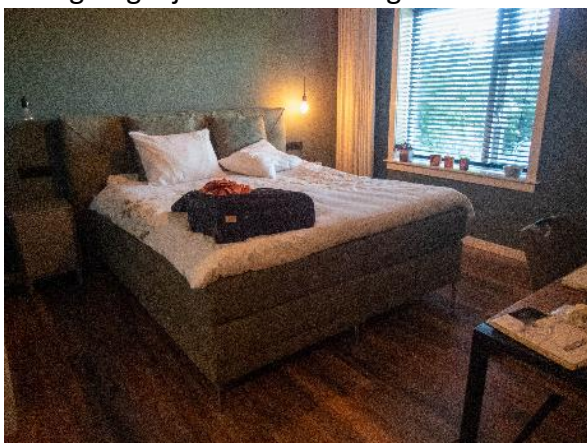
Met de auto bij de gebroeders Hork is dat een eenvoudige keuze: we moeten door. En zo leer ik hoe de hanwaggels ingezet kunnen worden om over een schrikdraadnet te lopen.

De schapen maken zich niet bovenmatig druk over de wandelaar, hoewel toch net even drukker dan dit vee dat ik tegenkom.

Vlak na het laatste schrikdraad ligt een serieuze weg met er naast een aardig wandelpad dat in rechte lijn naar Hippolytushoef gaat. Daar is het nog even met een tunneltje onder de provinciale weg door. Dan sta je in het dorp, en na een weiland met

een alpaca ook midden in het centrum, want veel groter is dit mooie deel van Hollands Kroon niet. Het is een vooroordeel, maar de bus is weg, dus ik schat in dat de gebroeders Hork al aan het bier zitten. Daarnaast zou ik ze nascholing aan willen raden. Oudesluis blijkt onderdeel van Anna Pauwlon, waar het gemeentehuis van Hollands Kroon staat. En hoewel je van je voorlichters niet alles mag verwachten is dit een weetje dat ik ze graag bij zou willen brengen.

Op de Farmstay word ik hartelijk ontvangen door Kevin, die me een prima “suite” toont.

Het dorp kent, volgens de B&B, geen culinaire hoogtepunten, maar men raadt me “Cafetaria Ben” aan in Anna Pauwlon. Het is er druk, dat duidt op een goede fritesschudder. En inderdaad, het patatje oorlog en de berenhap zijn voldoende om de inspanning van vandaag te compenseren.

De auto zet ik bij het station van Anna Pauwlon, en neem daar de trein naar Alkmaar, gevolgd door de bus naar Groet. Basisgedachte voor vandaag is *“we zien wel waar het schip strand”*.

Groet loop ik zo snel mogelijk uit. Aarige plaats, mooie stolpboerderijen, naar de uren wachten van de vorige etappe

maakt dat je er niet spontaan blij op terugkijkt.

Zodra je de bebouwde kom uit bent loop je de Harger- en Pettemerpolder in. Een prachtig gebied met veel aandacht voor de natuur.

De routeaanduiding is minder, en het gaat al snel mis, maar mijn route lijkt zeker niet vervelend, dus ik loop stug door. Het is hier zo stil dat de koeien zich waarschijnlijk rot vervelen. Een kudde loopt in ieder geval een heel eind nieuwsgierig met me mee.

Terug bij de route loop je tegen de duinen op. Het beeld dat ik er van heb is een paar foto's van 60 jaar geleden. Dit gebied werd er op school ingestampt: De Hondsbossche Zeewering. De duinenrij was er zo smal dat een dijk met basaltblokken was aangelegd om bij het smalste deel van de kustverdediging de zee buiten te houden. Nu is het nationale sentiment: dijk is mooi, duinen zijn beter. En dus is er de afgelopen 60 jaar van alles aan gedaan, succesvol, om de duinenrij te laten herstellen. Onder het motto *“duinen & dijk zijn het best”* kan je de resten van de oude “Hondsbossche” op een enkele plek nog zien, maar het is vooral wandelen langs en door de duinen.

Het is best druk met wandelaars en fietsers. Een fietser stop bij me met de vraag *“Bent u langeafstandwandelaar”* Vrolijk constateer ik dat ik

niet langer de beginner ben die ik op het Pieterpad heb beschreven 😊.

De duinen zijn mooi, niet in de laatste plaats door de bomen die scheef gegroeid zijn door de aanhoudende westenwind.

Het gebied biedt meer herinneringen dan de zeewering. Je komt langs Petten en de ECN, waar ik voor het werk regelmatig kwam. In de verte zie je zelfs de kerncentrale goed liggen.

Je komt in de buurt van het natuurmonument “het Zwanenwater”.

omdat er best veel op het programma staat blijf ik de route trouw.

Het duingebied tussen Petten en St.Maartenszee is heel mooi, waarbij je de laatste plaats mist omdat het zo klein is dat het verloren gaat achter de duinen.

Bovendien loop je van de (vermoedelijke) plaats richting zee voor de langste standwandeling van dit 2^e deel van het kustpad.

Bij de strandovergang zijn wat kunstwerken te zien die waarschijnlijk van aangespoeld materiaal zijn gemaakt. De draak is prachtig.

Daarnaast is er een strandtent met de naam “New Zuid”, wat voor een tent in Noordwest Nederland ten minste opmerkelijk is.

Maar met een goed 12-uurtje mogen ze blijven. Op het strand waait het hard, maar dat houdt weinig mensen tegen. Er wordt stevig gewandeld.

Hoewel het lopen tussen de schelpen en de vlokken schuim heerlijk is, levert het weinig verhaal op.

Datzelfde kan gezegd worden van de plek waar je het strand verlaat: Callantsoog. Een oud kerkje, dure huizen en veel “Zimmer Frei”. Maar het markeert wel het

einde van etappe 10. Daarbij is het goede nieuws dat ik met nog uitstekend voel en het nog zie zitten om de auto in Anna Pauwlona op te halen.

De wandeling gaat nu van west naar oost, door het lage land van Noord-Holland, met afwisselend landbouw en veeteelt. In 't Zand is een heuse vlotbrug. Of eigenlijk net. De vlotburgen over het Noor-Hollandskanaal zijn ontwikkeld voor men stalen bruggen kon bouwen. De vlotten hadden weinig drijfvermogen, zeker niet om het huidige verkeer aan te kunnen. Daarom zijn het nu pontons in plaats van vlotten, maar wie maakt zich daar zorgen over als je zo dicht op het water over kan steken.

Daarna volgt er een vrij saai stuk langs het kanaal waarbij je over verharde weg langs een industrieterrein loopt.

Net na het laatste stuk industrie is weer een hekwerk met een dijk en daarachter een kudde schapen.

In tegenstelling tot de vorige etappe is er hier wel om de wandelaars gedacht.

Er is een klassiek overstap trappetje waardoor je eenvoudig tussen de kudde komt en er daarna er weer tussenuit.

Los van de hekken blijf je een paar kilometer op de dijk in het gras lopen. Dat is helemaal niet vervelend, want langs de dijk is er voldoende te zien. Het is droog en heet, dus akkerbouwers zijn actief om de grond vochtig te houden.

Daarnaast hollen er veel hazen rond en er zijn kleine meertjes die barsten van de vogels. Er zijn onder meer kluten en een lepelaar. Het is nog wat vroeg in het jaar, maar er zijn zelfs

wat zwermen die als een wolk opstijgen, rond draaien en dalen tot er ergens een startsein gegeven lijkt te worden voor een volgende vlucht.

Uiteindelijk brengt de dijk me in Oudesluis, waar ik de ultieme pauze van een tocht neem: een knorretje in het bed van mijn B&B.

Daarna is het een eenvoudige wandeling door Oudesluis langs het water

naar Anna Pauwlona.

Cafetaria Ben is gesloten, maar bij de Chinees Man - Wah staat de deur open. Ik kijk naar binnen en vraag of ze open zijn. Van achter in de zaak klinkt een stem en het licht in de zaak gaat aan: ze hebben een klant!

Voor mij zit etappe 2 er op, al moet ik na het eten nog een paar kilometer naar het station om de auto op te halen. O ja, vandaag aandacht voor rode en roze bloemen!

Gisteren had ik een volstrekt zinloze docenten nascholing van de NOB, maar met een aardige wandeling door Den Helder die smaakt naar meer. Nu start ik met een autorit naar Hippolytushoef om daar op zoek te gaan naar de interliner die de gebroeders Hork noemden. Door internet heb ik een aardig idee en met wat puzzelen eindig ik aan de goede kant van de provinciale weg bij een halte. Daar blijkt de bus naar Anna Paulowna maar twee keer op een ochtend te rijden. Gelukkig heb ik op tijd afscheid genomen van de beelden van de schapen bij mijn B&B en kan ik zo instappen en terug naar Anna Paulowna om de laatste etappe van deze trip te lopen. Die begint bij de bushalte bij het voormalige gemeentehuis van de stad en is daarna van een stompzinige eenvoud.

Je loopt over het water terug richting Oudesluis, maar pakt dan de eerste weg noordelijk, in plaats van zuidelijk. Die loop je uit tot je bij Van Ewijcksluis bent, dat vele kilometers verderop ligt.

In Van Ewijcksluis klim je de dijk op naar het Amstelmeer. Dat is groot, heel groot en over de dijk loop je het 2/3 rond tot de Haukes, waar je afscheid

neemt van het meer waar je tegen die tijd aan gehecht ben om via de, voor zover ik na heb kunnen gaan, fictieve dorpen de Hoelm, Oosterklieft en Westerklieft in een vrij rechte lijn naar de auto terug te lopen. Kortom geen route voor mensen die houden van ingewikkelde speurtochten met veel verrassende wendingen.

Daarmee is niet gezegd dat het een vervelende etappe is. Tot aan Van Ewijcksluis is het een verharde weg langs akkergronden met voornamelijk aardappelen en mais. Daartussen zitten allerlei sloten met watervogels.

De dijk naar de Haukes varieert sterk soms is het gemaaid grasland, soms hollen de schapen rond en soms is er geen tijd geweest voor beheer.

In dat laatste geval is het een bittere strijd met de distels en de brandnetels, maar de gedachte aan de etappe door de Wieringenmeer doet je beseffen dat het altijd erger kan. Bovendien heb ik het overschot van mijn ontbijt ingepakt, zodat ik op mijn gemak op een hekje hongerklop kan voorkomen. Het enige wat er verder te vertellen is, is dat er richting Den Helder veel boten dobberen die wachten op "Sail Den Helder" dit weekend. Verder is de wandeling langs het meer samengevat in een fotopagina.

De Haukes is meer jachthaven dan dorp. De wandelroute naar de auto is hier gestremd omdat het gemaal van de Hoelm wordt vervangen. De omleiding kost geen meter extra en is ook leuk, dus wat zal ik

zeuren. Even buiten Hippolytushoef wordt ik aangesproken door een hondenuitlater op een fiets. Ja, ik ben langeafstandwandelaar en ja, ik loop hier omdat het gemaal wordt vervangen.

Hij baalt daar ook van, want normaal gaat hij met zijn blaf daarlangs. En hij geeft me een tip om de route verder niet te volgen, maar om via een andere weg naar de eindbestemming te gaan. Hij heeft gelijk, de route loopt het laatste stuk langs de provinciale weg. En ik passeer hierdoor natuur en deze prachtige straatnaam, waarvan ik vermoed dat een sadistische leraar wel eens heeft gezegd: schrijf jij maar 100 keer op waar je woont. 😊

INTERMEZZO

In het vorige intermezzo is iets verteld over de misser in de agenda. In plaats van juni werd juli geboekt. Uiteindelijk is besloten die boeking ook te laten staan, waardoor ik op 26 juli uiterst vriendelijk wordt ontvangen door Odette van B&B De Vloedlijn in Callantsoog.

Een groter contrast in gebouw met de vorige overnachtingen is niet denkbaar, van een eeuwen oude stolpboerderij naar een moderne nieuwbouwwoning waarvan de verf nauwelijks droog is. Maar ook hier een persoonlijke, vriendelijke ontvangst.

Tijdens deze dagen loop ik “deel 2” uit. Daarbij zijn wat wondelijke keuzes. Deel 2 wordt uiteraard opgevolgd door deel 3. Dat is in Friesland en Groningen. Een logische keuze is daarbij om door te lopen naar den Oever, en dan de afsluitdijk over. Maar die laatste is dicht tot 2025. Een andere keuze is doorlopen naar Den Helder en de waddenkust pakken. Maar daar is al een goed streekpad waarvan het gidsje me al een tijd uitnodigend aankijkt vanuit de kast. De gids maakt geen keuze en heeft een etappe naar Den Oever, aansluitend op de vorige in dit verslag en twee de andere kant uit. In die volgorde worden ze hier dan ook beschreven.

HIPPOLYTUSHOEF – DEN OEVER, 26 JULI

Vol vertrouwen rijd ik de nieuwe Ionic naar de parkeerplaats in Hippolytushoef. Daar blijkt een kermis opgebouwd te worden, net als in de rest van het dorp.

Er is toch nog plek wat verderop en zo begint al snel de wandeling naar de Afsluitdijk. Maar niet voor ik bij de plaatselijke bakker “koffiedeel met hartige snack” heb gegeten.

Verder is het een heerlijke wandeling waar verder nauwelijks iets over te zeggen valt. Het eerste deel is landerijen en veel gemaaid gras.

Daarna raak ik de route kwijt en loop verder op de GPX langs de waddenzee. Even voor Den Oever raak ik in gesprek met een cultureel antropologe die klimaatontkenner is. Volgens haar ligt het aan de kosmos. De invloed van de kosmos ontken ik niet, maar de klerezooi hier ligt echt aan ons en ik ram haar vrolijk met data om de oren. Ze geeft het op tegen de tijd dat we bij het beeld bij de haven van den Oever staan.

Een half uur later gaat mijn bus terug naar Hippolytushoef zodat ik even na vier uur bij mijn B&B sta. Er is een laadpaal op de parkeerplaats ervoor. Een sticker geeft aan dat je aan het uitvissen zijn hoe ze hem moeten aansluiten op het elektriciteitsnet 😞

Onmiddellijk achter de duinen zit strandtent de Stern die betaalbaar is en smakelijk voedsel serveert. Deze dagen zijn goed begonnen.

CALLANTSOOG (DE NOLLEN) – DEN HELDER, 27 JULI

De dag begint met het feliciteren van zuslief, en daarna uit het raam kijken. Het weerbericht lijkt te kloppen, het regent. Vandaag lijkt noord-zuid lopen het beste, dan hoef ik niet aan het eind van de tocht doordrenkt op zoek naar OV.

Na een uitstekend ontbijt begin ik op de hoek met de bus naar Schagen, waar ik net de trein

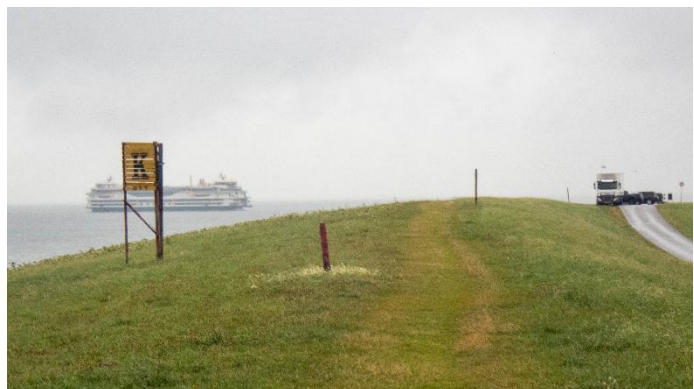
mis. In een wachthokje, dat uitstekend wordt gefatsoeneerd door een schoonmaker, wacht ik op de trein naar Den Helder. Tegen de tijd dat ik daar ben weet ik dat het weerbericht niet helemaal correct is. De regen- worden afgewisseld door plens- en miezerbuien. Als het 10% droog is vandaag dan zit het mee.

Het gebied rond het station in Den Helder is niet verkeerd, er staat veel beeldende kunst (hier in een extra pagina). Vandaar

loop je richting Texel, waarbij opvalt dat de stad al snel armoediger wordt na het centrum. Even na de Kerkgracht is er een trap de dijk op. Daarbij valt onmiddellijk op dat Den Helder onder zeeniveau ligt en dat je op een dijk nog natter wordt.

Aan de overkant ligt Texel. Net op dat moment komt er een pont onze kant uit.

Na een stuk met uitzicht op de stad volgt er langs het Schapendijkje een verzameling bunkers, uitkijktorens en radarmasten. Het is de marine kazerne [Erfprins](#), die nog eens benadrukt dat den Helder een militair bolwerk is. Het fort uit ca. 1807 is het grootste fort van Nederland. Aanvankelijk was het onderdeel van de Stelling van Den Helder,

waarbij Napoleon langskwam en opdracht gaf het vijfhoekige fort versneld uit te bouwen. Onder de naam Fort Lasalle bleef het tot 1814 Frans. Daarna kwam het weer in Nederlandse handen en werden de houten bouwvallen omgezet in gebouwen van deugdelijk materiaal. De naam werd veranderd in de huidige "Erfprins". De Duitsers maakten het tot onderdeel van de Atlantic Wall en voegden veel beton toe.

Nu is het een opleidingscentrum van de marine, met ernaast een mooi natuurgebied met kreken en plassen.

Een ander gebouw kan je tijdens het lopen ook niet over het hoofd zien. Het is de rode Lange Jaap uit 1878. Met een hoogte van 63 meter is het de hoogste nog brandende vuurtoren van Nederland en de hoogste gietijzeren toren van Europa.

Ter hoogte van Huisduinen passeer je Fort Kijkduin, daarover morgen in de laatste etappe meer. Rond Huisduinen begint ook het wandelen door de duinen.

Er is veel afgezet om de natuur te beschermen. Dat is niet altijd vervelend. Je passeert al snel de Harmplas waar wilde paarden en Schotse Highlanders lopen te grazen. Zo aan de andere kant van het hek kan je ze veel rustiger bekijken dan wanneer je ze op een pad opzij moet kijken om verder te kunnen.

Rond lunchtijd is het moment om Nelleke te bellen. Die heeft Alex vandaag voor het eerst op bezoek en we besluiten tot videobellen. Een bekend hoofd maakt haar enthousiast en ze probeert met mijn baard te spelen. Het schermpje denkt daar anders over 😊

De tocht gaat druipend verder langs de Noorderduinen en Slag Falga. Hier liggen de resten van Fort Falga. Daar is nauwelijks iets van te zien, maar er is enthousiast een bord met informatie geplaatst. Hoewel de hele kust enorme littekens heeft van de zooi die de Duitsers in WOII hebben achtergelaten, waren het in dit geval de Fransen die in 1812 en 1813 zijn begonnen aan een fort. Hoever ze gekomen zijn is onduidelijk want toen ze de oorlog verloren hebben ze het fort opgeblazen, waarna de stuifzanden hun werk verder hebben gedaan. Maar archeologen pleiten er al jaren voor om nog eens met schepjes in het zand te mogen spelen om meer van deze geschiedenis te achterhalen.

Er staat ook een stevige uitkijktoren, maar vandaag laat ik die aan me voorbij gaan.

De route passeert de duinen en gaat aan het strand verder. Dit deel van de kust is overgenomen door een Amerikaanse multinational KKR die onder de naam “de Roompot” de kust volpleurt met vakantiehuisjes en iedere poging om de kust vrij te houden negeert. Wij nodigen de stormen aan de kust van harte uit zich in deze discussie te mengen.

Na het strand gaat het door en langs het duinreservaat verder. Ik ben dan al tot de conclusie gekomen dat ik niets droogs meer heb om mijn bril schoon te maken. Aan de binnenkant van de duinen zit een snackbar waar ik in ieder geval weer iets warmes en een stukje appeltaart naar binnen kan steken.

Iets verder langs de duinen ligt een klein meertje dat wordt omgeven door echte scheepvaartboeien en andere scheepsbenodigdheden.

Er drijft zelf een complete visserskotter. Het is de in Denemarken gebouwde Ellie Cristina uit 1959 die in 2021 is vergaan in de haven van den Helder en daar op de kant getild omdat men vreest voor een milieu-ramp in de haven.

Het zou leuk zijn om te achterhalen wat dit is, maar een enorm bord bij de ingang maakt duidelijk dat men niet is gesteld op bezoek. Dus hou ik het maar op een verzamelaar. Postzegels of munten zouden eenvoudiger zijn geweest, maar dit is wel indrukwekkend.

Daarna passeer je het Botgat waar in 1953 de stormvloed bijna door de dijken is gebroken. Het heeft lang als schietterrein gediend, maar is nu natuurgebied.

Ter hoogte van de Groote Keeten draait de route landinwaarts en loop je weer langs door KKR/Roompot bezet gebied, waar voornamelijk Duitsers worden opgehokt. Iedereen blijft binnen met dit weer, dus los van een enkele hondenuitlater/Hundeführer zie je niemand. Je vraagt je zelfs af wat men aantrekkelijk vindt aan een veredelde, maar vervuilde, stacaravan een eind van het strand. Een mogelijk antwoord komt onverwacht uit de hoek van een internet search.

Formeel loopt de tocht van/naar de Nollen. Die kreet kom je vaker in de buurt tegen en wekt nieuwsgierigheid. Onder het motto "*google is my friend*" gooi ik de term er in. Na een lange reeks reclames voor bakkers en campings komt wiki met een antwoord.

Zouden de Duitsers verwachten hier meer te neuken, en blijven ze daarom binnen?

Een bord onderweg geeft een andere uitleg, nollen zijn oude duinheuvels, in plaats van duinen die zich onder invloed van de wind steeds verplaatsen.

De dag eindigt weer bij de Stern met een ijsje op de verjaardag van mijn zus. Oja, en nog dit: natuur kan ook blauw zijn.

VARIATIE OP EEN RONDJE DEN HELDER, 28 JULI

Je kan elektrisch gaan rijden, maar dan kom je onheroepelijk op een punt dat de auto opgeladen moet worden. De paal in Callandsoog wacht nog steeds op de aansluitend monteur en dus gok ik er op dat er in Huisduinen één staat bij Fort Kijkduin.

De gok is goed, maar de paal is er een met “beperkte” capaciteit en komt met de mededeling dat ik na minstens drie uur maar weer eens terug moet komen. En daarmee heb ik uitdaging twee.

Uitdaging één is wat ik zal gaan lopen. De voorgestelde route van vandaag overlapt voor zo’n 60% die van gisteren, dus lijkt het me leuk te variëren. De oplossing draagt zich vrijwel aan. Bij de vuurtoren staat een knooppuntenbord. Als ik richting Grafelijkheidsduinen loop kan ik een aardig rondje rond de Harmsplas maken. Alleen de start is dan gelijk. Tijdens de wandel vallen twee prettige verschillen met gisteren op: het is droog en de heide bloeit en er hobbelt zelfs een konijn tussen!

Tegen de tijd dat Fort Kijkduin weer in beeld komt maak ik een extra bocht. Allereerst langs de kroontjesbunker, en daarna Huisduinen in.

De kroontjesbunker was onderdeel van de Atlantic Wall en vormde de comandotoren van de

marine. Een lilluk ding, maar hij schijnt vrij uniek te zijn.

Bovendien kan je er van alles over lezen en bekijken in het Atlantic Wall museum in Huisduinen. Ten minste, als het open is. Ondanks dat het hoogseizoen en vrijdag is zit de deur potdicht. Misschien interesseert het niemand meer.

In Huisduinen staan wat aardige oude huizen en een mooi oud kerkje, maar het vrolijkst word ik van een beeld van een walvis. Het is hier neergezet om het eind van de Nederlandse walvisvaart te gedenken. Toch is dat niet hetgeen me het meest vrolijk maakt. Het beeld is ontworpen door de heer Jonas. Leuker kan het toch niet worden

Vervolgens wordt de auto ontkoppeld en heb ik genoeg stroom om thuis te komen. Maar dat is van later zorg, nu eerst koffie en het grote rondje Den Helder.

De koffietent is dicht en dus loop ik binnen bij Fort Kijkduin. De koffiecorner is voor de kassa en ze vinden het leuk om je te voorzien van koffie, ook als je geen bezoeker bent.

Kijkduin heb ik in mei met Kim bezocht, op zoek naar opties om biologiecursussen te geven. Kim heeft er, toen ze nog zag, als duiker de aquaria schoongemaakt en weet me feilloos een rondleiding te geven.

Op zo'n moment realiseer je je hoe snel dingen kunnen gaan, want de opa van Oscar heeft hier nog als soldaat gelegen, onder leiding van de pa van Godfried Bomans.

Dus even wat [geschiedenis](#): Kijkduin is gebouwd in opdracht van Napoleon tussen 1811 en 1813. Daarna is het steeds versterkt en uitgebreid, waaronder, uiteraard, weer door de Duitsers in WOII. Nu is de geschiedenis mooi te bekijken in het museum van het fort, waar je zowel binnen als buiten kunt zien hoe dik je muren en daken kunt maken. In 1996 is bedacht dat je er ook een aquarium in zou onderbrengen. Dit heeft een dierentuinstatus en heeft een hoge educatieve waarde. Ook van deze plek een extra fotopagina.

Na het restaurant loop ik langs de vuurtoren van het fort, de Lange Jaap en Fort de Erfprins via de zeedijk naar de haven van Den Helder. Ik spot zowaar een zeehond.

Texel is met dit mooie weer veel beter te zien dan gisteren. De helicopters vliegen af en aan naar het eiland.

Na een paar kilometer passer je het punt waar je de vorige etappe op de dijk bent gekomen en loop je door naar de haven van Den Helder. Er is een prima bankje voor de lunch, die is overgebleven na het ontbijt. Daar bel ik Nelleke en geniet ik van de pont die op en neer vaart naar Texel en de meeuwen die proberen de broodjes uit mijn mond te kijken.

Bij de haven kan drukte rond de pont naar Texel niet missen, maar die zal moeten wachten tot ik aan het wadden streekpad begin.

Mijn route steekt hier over en loopt langs het marinemuseum. Gewapend met een museumjaarkaart stap ik er even binnen. Mooie tentoonstelling over een onderwerp dat me wat minder ligt, maar het is aardig om afbeeldingen van de Nederlandse zeehelden te zien van Maarten Tromp tot Karel

Doorman. Verder geldt, vrij naar Wout Poels: *“een boot is een boot”*. Je kan er hier diverse bezoeken, maar ik beperk me tot iets wat echt nieuw voor me is: een onderzeeër. Daar eens doorheen kruipen is best aardig.

Daarna gaat de tocht door het centrum richting station (goede koffie) en van daar naar het laatste fort van de stelling van Den Helder: Fort Dirksz Admiraal. Ook uit 1812-1813 en ook later versterkt en opgenomen in de Atlantic Wall, waar het voor luchtafweergeschut is gebruikt.

Meer recent is het uitgegraven en kan je het bezoeken. Maar via een nieuwe wandelpad kan je ook om de drie bastions heen lopen en bramen eten. Met zicht op het water dat het fort omgeeft is dat helemaal niet verkeerd.

Daarna volgt er een lang stuk langs het spoor, tot ik er bij Station Den Helder-Zuid er achter kom dat het misschien handiger was geweest eerder de bocht terug te pakken. Als enige verdediging kan aangevoerd worden dat er nul routeaanduiding is op deze extra wandeling van het Kustpad.

In ieder geval kom ik langs het COA. Ik verdenk “de overheid” er van dat er hier gestoord wordt, want hoe ik ook loop, op mijn kaart is geen vooruitgang te bespeuren tot ik na een tijdje ineens ca. een kilometer verder ben.

Na wat anonieme buitenwijken bereik ik opnieuw de Grafelijkheidsduinen, via een grotendeels andere route. Opnieuw langs bramen en bloeiende heide weet ik de auto in Huisduinen te bereiken. Daarmee is LAW5-2 voltooid. Nu de delen 1 en drie nog.

Het laatste beeld van deze tocht zijn deze twee Schotse Hooglander die dicht bij Fort Kijkduin rondhangen.

BIJLAGEN

ROUTE EN AFSTANDEN

De volledige route, ontleend aan Wikipedia

Etappe	Van - naar in KM & link	Afstand Planning	Afstand Reëel	Ommetje
Deel 2				
1	Hoek van Holland - Ockenburg	19,6	21,1	
2	Ockenburg - Den Haag CS	18,1	21,1	
3	Den Haag CS - Katwijk aan Zee	22,8	24,6	
4	Katwijk aan Zee - De Zilk	20	24,5	4,8
5	De Zilk - Haarlem station	21,4	26,9	
6	Haarlem station - Santpoort-Noord	18,3	27,5	
7	Santpoort-Noord - Wijk aan Zee	14,5		
8	Wijk aan Zee - Egmond aan Zee	20,1	28,6	
9	Egmond aan Zee -Groet	20,2	22,1	
10	Groet – Callantsoog	16,2		
11	Callantsoog - Anna Paulowna	15,6	35,5	
12	Anna Paulowna - Hippolytyshoef	16,3	18	
13	Hippolytyshoef - Afsluitdijk	24	11	2
14	De Nollen - Den Helder	19,4	22,3	1,4
15	Dagwandeling Wieringen	15,7	15,8	1,4
16	Dagwandeling Den Helder	24	23,8	1,4
Totalen in KM		306,2	322,8	11

LINKS

- [Nederlands Kustpad 5.2](#) van Wandelnet
- Nederlands Kustpad volgens [Wikipedia](#)
- [Pieterpad](#) volgens Wikipedia
- [Klompenpaden](#), de site
- [Wandelnet](#), de site
- [Zuid-Hollands Landschap](#).
- [Wandelvrouw](#) Bregje
- [Vlinderwandeling](#) van Frank

